

॥ શબ્દભ્યુત્પત્તિ પ્રકાશો ॥

શબ્દસૃષ્ટિ

વર્ષ : ૩૪ ઓગસ્ટ : ૨૦૧૭ અંક : ૮ સર્ણગ અંક : ૨૦૭

મેઘાણી સ્મૃતિવંદના

જન્મ : ૨૮-૮-૧૮૯૭

મૃત્યુ : ૯-૩-૧૯૪૭

શબ્દસૃષ્ટિ

વર્ષ : ૩૪, અંક : ૮, ઓગસ્ટ : ૨૦૧૭, સર્લગ અંક : ૪૦૭

ક્રમ

સ્મૃતિયોષ

૧૩ દિલાવર સંસ્કાર * ઝવેરચંદ મેઘાણી

કાવ્યસૃષ્ટિ

૨૬ લાગ્યો કસુંબીનો રંગ * ઝવેરચંદ મેઘાણી

૨૮ ગઝલ * ભરત યાજ્ઞિક

૨૯ છાંટો વાગે એક * શૈલેશ ટેવાણી

૩૦ ઝડવાની જગ્યાએ... * ભરત ઠાકોર

૩૧ -અને વાતકનો ભીનો કાંઠો ! * કરસનદાસ લુહાર

૩૨ ગઝલ * મહેબૂબ આર. સોનાલિયા

૩૩ ક્યાં નફો-નુકસાન * ગિરીશ પરમાર 'રહુકિયા'

વાતસૃષ્ટિ

૩૪ લાશ મિલ જાયગા ! * ઝવેરચંદ મેઘાણી

૩૯ નરબદા * પરમાભાઈ શ્રીમાળી

૪૬ અહંકાર * ડૉ. કિશોર પંડ્યા

૫૩ હરીયા-કાનીયાનો આંબો * રણછોડભાઈ પોંકિયા

સાનુવાદ

૫૮ પરિવર્તન * રાજેન્દ્ર શાહ * Translated by Balubhai Shah

શબ્દચાસ

૬૦ મધ્યકાલીન ગુજરાતી સાહિત્યનું વર્ગીકરણ * ડૉ. હસુ યાજ્ઞિક

નિર્દાંધ

૬૭ ગાડી, ધું અને ખારોપાટ * અજયસિંહ ચૌહાણ

૭૦ ભીંત ને પણ કાન હોય છે ! * વર્ષા તન્ના

સમીક્ષા

૭૪ સંવેદનશીલ અધ્યાપકની સંવર્ષકથા * મણિલાલ હ. પટેલ

૭૯ મનોલીલા : ધરાની * પ્રવીણ કુકડિયા

આસ્વાદ

૮૩ 'કંકુ' લલિતલલ : એક ગ્રામીણ ભારતીય નારીની જીવનકથા * પ્રા. ઋષિકેશ રાવલ ✓

૮૮ સાહિત્ય સમાચાર * સોનલ મોદી, દિપાલી ભાટિયા

૯૪ પ્રકાશન-પરિચય

૯૬ પત્રોમાંથી

૯૮ પુસ્તક સ્વીકાર

શબ્દસૃષ્ટિ : ઓગસ્ટ : ૨૦૧૭ ❖ ૧૨

૭૦

કોઈ કોઈ ફૂલ
સાત રંગોની
પુષ્પોનાં વિષ
હળી પડવાં.
આવો ભાતીગ
કંઈ કંઈ રંગો
દુનિયામાં ચાલ
લઈને નવીન

પુષ્પ

દુનિયામાં પણ
જેની આપણે
ચહેરા નીરખ
દારીમૂઠના
ભાલાં નિહાળો
મીઠાશ, ગા

શબ્દ

આસ્વાદ

૨૮)

તેવું લાગે છે. અમુક શબ્દ
પા, રમત, ઊપસવું, તાકી
ઋપયોગો લાભશંકર ઠાકર
નથી. 'ઊપસવું' ક્રિયાપદ
કે. એ જ રીતે 'વિતાડવું'
કકરા ઉતારું :

૩ મન... યાદ
યા... (પૃ. ૧૫૬) 'વાળ
માંડીને કેવી ઊંચાઈ, કેવો
શાવલીની લાંબી ઉત્તરાવલી

દોષો પકડાતા જશે. તેથી

વનુરૂપ હોય તો એ સહજ
પયોગ અનર્થ સર્જે. જુઓ

'નું યોગ્ય રૂપ મૂકવું પડે.
વાટકી જેટલું શાક, વધેલું

૧ નથી. અને '...થોડુંક
જોઈએ. અને આ વિષાન
૭૯). અહીં ધસવું અને
થાય. છીછીથી ટોચવાની

૧, ખાસ અર્થ નિપજાવવા
પ્રતાવળમાં, પાત્રસંવેદનને
રે તે ભરાબર નથી.

૧૯૧]

૧૯. ૯૪૨૮૪૯૨૫૯૪

'કંકુ' - લઘુનવલ

એક ગ્રામીણ ભારતીય નારીની જીવનકથા

પ્રા. ઋષિકેશ રાવલ

જાનપદી નવલકથાના સર્જક રૂપે પન્નાલાલ પટેલનું
નામ ગુજરાતી સાહિત્યમાં અવશ્ય પ્રથમ પંક્તિમાં મૂકવું
પડે. આમ તો, પન્નાલાલ પટેલનાં ઝવેરચંદ મેઘાણીની
નવલકથાઓમાં સોરઠી ગ્રામજીવનની રંગપૂરણીનો આછો
ઉજાસ દેખાયો, પરંતુ ગુજરાતી જાનપદી નવલકથાનો એક
કલાત્મક અને ચોક્કસ આકાર તો આપણને સૌપ્રથમ
પન્નાલાલમાં જ જોવા મળ્યો. પન્નાલાલના સર્જનનો આરંભ
ગાંધીયુગમાં જ થયો છતાંયે સીધા ગાંધીપ્રભાવથી મુક્ત
રહીને પણ પન્નાલાલે તેમની કથાઓમાં ઉત્તર ગુજરાતનો
લીલી વનરાજીઓથી સમૃદ્ધ એવો ઈંડરિયો દેશ અને
રાજસ્થાનનો સીમાવર્તી પ્રદેશ બહુ જ આબેહૂબ રીતે
આલેખ્યા છે.

આમ, તો પન્નાલાલે ટૂંકીવાતલિખનથી સાહિત્ય-
જગતમાં પ્રવેશ કર્યો હતો અને 'કંકુ' એમના સર્જનકાળની
માંડ બીજી કે ત્રીજી જ વાર્તા હતી, પણ સુન્દરમે એમાં
કલાતત્ત્વ જોઈને પન્નાલાલના સાહિત્યજગતમાં પ્રવેશ માટે
'પ્રસ્થાન' સામયિકમાં પ્રગટ કરવા સ.વિ.પાઠકને મોકલી,

શબ્દસૃષ્ટિ : ઓગસ્ટ : ૨૦૧૭ ❖ ૮૩